

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Agenda UE na rzecz praw dziecka”

COM(2011) 60 wersja ostateczna

(2012/C 43/08)

Sprawozdawca: **Kinga JOÓ**

Dnia 15 lutego 2011 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „Agenda UE na rzecz praw dziecka”

COM(2011) 60 wersja ostateczna.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 8 listopada 2011 r.

Na 476. sesji plenarnej w dniach 7–8 grudnia 2011 r. (posiedzenie z 7 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 170 do 2 – 5 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Podsumowanie i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje Agendę UE na rzecz praw dziecka (zwaną dalej komunikatem) opublikowaną przez Komisję w dniu 15 lutego 2011 r. i wyraża nadzieję, że będzie ona punktem wyjścia do pełnego wdrożenia Konwencji ONZ o prawach dziecka oraz możliwie jak najszerzego uwzględniania praw dziecka w różnych politykach. Komunikat opublikowano po czterech latach prac przygotowawczych. Poprzedził go komunikat Komisji „W kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka” opublikowany w lipcu 2006 r., na temat którego EKES także wydał opinię⁽¹⁾.

1.2 Dzieci są w UE grupą ludności, której dobrobyt i dobro mają istotne znaczenie, tak w odniesieniu do ich ogólnej sytuacji, jak i do jakości ich życia czy inwestycji na przyszłość. Dzieciństwo spędzone w dobrych warunkach i odpowiednie prawa zapewniają rozwój społeczno-gospodarczy, dzięki czemu UE będzie mogła zrealizować swe cele we wszystkich obszarach polityki. Należy podkreślić, że postrzeganie dzieciństwa jako „inwestycji w przyszłość” musi iść w parze z ideą szczęśliwego dzieciństwa, gdyż teraźniejszość jest równie ważna jak przyszłość, tak z punktu widzenia dzieci, jak i całego społeczeństwa.

1.3 Komitet zauważa, że art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej wprowadza ochronę praw dziecka jako jeden z celów Unii Europejskiej i że ochrona ta jest zapisana w Karcie Praw Podstawowych, która posiada moc prawną. Karta ma zastosowanie do działań wszystkich instytucji i organów UE i państw członkowskich, gdy wdrażają one prawo UE. Wobec tego każdy nowy europejski wniosek ustawodawczy musi zostać oceniony pod względem wpływu na prawa podstawowe, w tym na prawa dziecka.

1.4 EKES zwraca uwagę na niezbyt ambitne i ograniczone cele wyznaczone w komunikacie. Unia Europejska nie ratyfikowała Konwencji ONZ o prawach dziecka, w przeciwieństwie do ratyfikacji Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych⁽²⁾. UE powinna znaleźć sposób na jednostronne przyłączenie się do Konwencji ONZ o prawach dziecka⁽³⁾. Państwa członkowskie raz na dwa lata powinny przygotowywać całościowe sprawozdania z monitorowania sytuacji dzieci. W dokumentach tych należy uwzględnić nie tylko sytuację ekonomiczną dzieci, ale także inne czynniki wpływające na dobro dzieci, w oparciu o regularnie gromadzone dane, przeprowadzane badania i analizy. Ułatwiłoby to stworzenie bazy danych UE i narzędzia oceny, które uzupełniałyby istniejące i dostępne informacje.

1.5 Komitet uważa, że należy szerzej wykorzystywać dane i informacje, takie jak sprawozdania opracowane przez rządy i organizacje społeczeństwa obywatelskiego na zlecenie Komitetu Praw Dziecka ONZ, które umożliwiają porównanie działań państw członkowskich na rzecz ochrony i egzekwowania praw dziecka. Jednocześnie różne organizacje międzynarodowe, takie jak Eurostat, OECD, Bank Światowy itd. powinny być zachęcane do gromadzenia danych dotyczących praw dziecka i wykorzystywania odpowiednich wskaźników dzięki systematycznemu ich zestawianiu i analizowaniu. EKES zaleca UE podjęcie ścisłej współpracy z Radą Europy, tak by udało się stworzyć synergie między ich programami⁽⁴⁾.

⁽²⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/4>.

⁽³⁾ Sygnatariuszami Konwencji ONZ o prawach dziecka mogą być jedynie państwa, w przeciwieństwie do Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, która daje taką możliwość organizacjom regionalnym. Możliwym rozwiązaniem byłaby jednostronna deklaracja UE o stosowaniu postanowień konwencji, co w praktyce miałoby taki sam skutek, jak przystąpienie, a przy tym nie stwarzałoby problemów związanych z ratyfikacją.

⁽⁴⁾ Przygotowywana obecnie strategia Rady Europy na rzecz praw dziecka na lata 2012–2015 oraz inne strategie w powiązanych dziedzinach.

⁽¹⁾ COM(2006) 367 wersja ostateczna i Dz.U. C 325 z 30.12.2006, s. 65–70.

1.6 EKES jest zaniepokojony faktem, że w komunikacie brak jest skutecznej strategii jego wdrażania i stosowania, choć wskaźniki opublikowane przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz wyczerpujący wykaz instrumentów oceny opracowany z myślą o wdrażaniu Konwencji ONZ o prawach dziecka mogłyby służyć za podstawę prac. Sam fakt istnienia strategii wdrażania mógłby zagwarantować stosowanie i egzekwowanie strategii w zakresie praw dziecka.

1.7 Udział dzieci w przygotowaniu decyzji ich dotyczących i w ocenie programów jest konieczny, a zarazem byłby przydatny z punktu widzenia pomiaru poziomu zadowolenia i oceny ich opinii na ten temat. EKES docenia wysiłki Komisji Europejskiej mające na celu włączenie dzieci w działania ich dotyczące i poparcie ich udziału w nich. Istotne jest także uwzględnienie poglądów organizacji skupiających osoby zajmujące się tymi kwestiami zawodowo oraz osób pracujących z dziećmi.

1.8 EKES zaleca zadbanie o synergii i współdziałanie między programami mającymi na celu egzekwowanie praw dziecka i ochronę tych praw a innymi programami unijnymi, dotyczącymi np. edukacji, młodzieży, integracji Romów, ograniczenia ubóstwa, wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom, solidarności międzypokoleniowej, stosunków zewnętrznych. Programy te powinny także wyraźnie uwydatniać kwestie związane z prawami dziecka, dobrobytem i dobrem dzieci. Komitet uważa ponadto, że sprawą ważną jest zagwarantowanie praw dziecka dzięki przyjęciu podejścia zintegrowanego, koordynacji działań różnych DG Komisji i ścisłej współpracy między nimi.

1.9 EKES zaleca przeprowadzenie oceny wdrażania strategii „Europa 2020” w kontekście praw dziecka i dobra dzieci, w sposób zgodny z celami tej strategii. Jednocześnie należy umożliwić przeprowadzenie odrębnej oceny tych celów z perspektywy planowania długoterminowego (zważywszy na to, że dzieci są inwestycją na przyszłość).

1.10 EKES zaleca UE zwrócić szczególnej uwagi na ochronę i egzekwowanie praw grup dzieci w bardzo trudnej sytuacji (dzieci żyjących w biedzie, z dala od rodziny, w instytucjach, zagrożonych stosowaniem przemocy i wyzyskiem bądź cierpiących z tych powodów, niepełnosprawnych, pochodzących z mniejszości etnicznych i środowisk migracyjnych, dzieci pozbawionych opieki, uchodźców, dzieci zbiegłych z domu, dzieci, które zostały porzucone przez rodziców-migrantów) zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. Ze względu na ochronę praw dziecka, w tym także prawa do poszanowania nietykalności cielesnej i godności ludzkiej, EKES potępia wszelkie stosowanie przemocy wobec dzieci, także tej stosowanej w domu w celach „wychowawczych”. Dlatego wzywa państwa członkowskie do przyjęcia ustawodawstwa zakazującego stosowania kar cielesnych wobec dzieci oraz ponownie podkreśla potrzebę powołania specjalnego przedstawiciela.

1.11 Komitet uważa, że szczególnie ważne jest upowszechnianie praw dziecka i uczenie o nich, a zarazem wprowadzenie środków służących ich ochronie i egzekwowaniu. Trzeba przekazywać społeczeństwu informacje wysokiej jakości a także zadbać o odpowiednie informowanie decydentów, osób zajmujących się tymi kwestiami (w tym prawników), a także polityków i specjalistów tak krajowych, jak i europejskich.

Ponadto należy skupić się na kwestiach szkolenia osób pracujących z dziećmi i rodzinami, a zarazem szkolenia rodziców i samych dzieci, nie tylko w trosce o uświadomienie im istnienia praw dziecka, ale także by zrozumieli, że dziecko musi być postrzegane jako podmiot praw człowieka – nie tylko „mini dorosły posiadający mini prawa” – podmiot, który objęty jest silniejszą ochroną ze względu na jego wiek, sytuację i bezbronność. Państwa członkowskie powinny wspierać rodziny w każdy możliwy sposób, gdyż ma to podstawowe znaczenie dla dobra dziecka.

1.12 Komitet przyznaje, że prawa dziecka trzeba postrzegać w sposób całościowy i złożony, a nie osobno, i jednocześnie sugeruje, by zwrócić szczególną uwagę na kwestie, takie jak wysoka jakość, dostępność i bezpłatność prenatalnej i postnatalnej opieki zdrowotnej nad matkami jako na aspekt zdrowia publicznego i zdrowotności dzieci, oraz na kwestie będące przedmiotem komunikatu, takie jak wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku, także w odniesieniu do młodocianych przestępców⁽⁵⁾.

1.13 Aby wymiar sprawiedliwości nie wpływał negatywnie na dzieci, EKES zwraca się o przedsięwzięcie środków na rzecz zapewnienia ochrony podczas przesłuchań zarówno dla dzieci będących ofiarami przestępstw na tle seksualnym, jak i dla dzieci uczestniczących w cywilnym postępowaniu rozwodowym rodziców. Gromadzenie zeznań powinno przebiegać w taki sposób, by zapobiec narażeniu dzieci na dalsze traumy, czyli przy wsparciu specjalnie przeszkolonych ekspertów i w miarę możliwości w neutralnych miejscach, poza gmachem sądu.

1.14 Ubóstwo wśród dzieci, wszelkie niedostatki, dyskryminacja i wykluczenie to przykłady najpoważniejszych przeszkód na drodze do egzekwowania praw dziecka. Z tego powodu EKES ponawia umieszczone w poprzednich opiniach zalecenie dotyczące zwrócenia szczególnej uwagi w tych dziedzinach na realizację, monitorowanie i ocenę programów w ścisłym powiązaniu z celami strategii „Europa 2020” w zakresie zmniejszenia ubóstwa i w zakresie wszelkich form edukacji. W tym celu należy udostępnić odpowiednie środki. Priorytetami powinny zawsze być strategie i działania związane z dziećmi.

1.15 W kontekście kryzysu gospodarczego, trudnych warunków finansowych i ograniczonych zasobów EKES proponuje, by ze szczególną troską zadbać o to, by obecne cięcia budżetowe nie doprowadziły do nasilenia obecnych problemów ani nie wpłynęły negatywnie na obecne działania w zakresie ochrony i umocnienia praw dziecka.

2. Kontekst

2.1 Wszystkie państwa członkowskie ratyfikowały Konwencję ONZ o prawach dziecka⁽⁶⁾. W większości z nich stała się ona nierozłączną częścią prawa krajowego, wobec czego jej przestrzeganie jest obowiązkowe. Konwencja o prawach dziecka jest najszerzej stosowaną na świecie konwencją o prawach człowieka. W ciągu ostatnich dwudziestu lat od podstaw zmieniła ona zasady i praktyki stosujące się do miejsca dziecka w społeczeństwie i jego praw i roli.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 110 z 9.5.2006, s. 75.

⁽⁶⁾ <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

2.2 Komisja określiła dzieci jako główny priorytet wśród strategicznych celów na lata 2005–2009. W lipcu 2006 r. opublikowała odrębny komunikat „W kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka”⁽⁷⁾, w którym przewidziała opracowanie całościowej strategii w zakresie praw dziecka a jednocześnie uwzględnienie ochrony i umocnienia praw dziecka we wszystkich obszarach polityki wewnętrznej i zewnętrznej UE i wspieranie działań państw członkowskich w tej dziedzinie.

2.3 EKES zaapelował o kompleksową, całościową i holistyczną strategię UE dotyczącą pełnego i skutecznego zagwarantowania egzekwowania praw dziecka zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka w różnych obszarach polityki wewnętrznej i zewnętrznej, a także w kontekście działań państw członkowskich mających na celu wdrożenie strategii w zakresie praw dziecka⁽⁸⁾.

2.4 W opinii wydanej w 2006 r. EKES przekonywał, że podejście do praw dziecka stosowane w polityce UE powinno opierać się na Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka oraz jej protokołach fakultatywnych, jak również na odpowiednich milenijnych celach rozwoju⁽⁹⁾ oraz europejskiej konwencji praw człowieka. Niedawno EKES opublikował kilka opinii dotyczących różnych aspektów praw dziecka⁽¹⁰⁾.

2.5 Unijna Karta Praw Podstawowych, której art. 24 dotyczy zasady ochrony i upowszechniania praw dziecka, stała się dokumentem prawnie wiążącym z chwilą wejścia w życie Traktatu z Lizbony 1 grudnia 2009 r. Po raz pierwszy w historii UE art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej wyraźnie odnosi się do ochrony praw dziecka.⁽¹¹⁾ „Ochrona i upowszechnianie praw dziecka jest jednym z celów Unii Europejskiej. Wszelkie polityki i działania mające wpływ na dzieci muszą być opracowane, wdrożone i monitorowane zgodnie z najlepszym interesem dziecka”⁽¹²⁾.

2.6 W programach UE, Rady Europy i ONZ dotyczących praw dziecka dostrzegamy cztery wspólne tematy: ubóstwo i wykluczenie społeczne, dzieci jako ofiary przemocy, grupy dzieci w szczególnie trudnym położeniu oraz konieczność aktywnego włączenia dzieci w działania ich dotyczące, wysłuchania ich i skonsultowania się z nimi w kwestiach ich dotyczących. Innym wspólnym zagadnieniem dla UE i Rady Europy jest wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku oraz polityka rodzinna.

2.7 W opinii⁽¹³⁾ z czerwca 2010 r. Komitet Regionów podkreślił, że prawa dziecka muszą być stosowane w sposób

przekrojowy i obejmować wszystkie kwestie. Wymaga to podejścia wielowymiarowego, a zagadnienia związane z dziećmi powinny znaleźć odzwierciedlenie we wszystkich politykach europejskich i krajowych.

2.8 Komisja ustanowiła Europejskie Forum Praw Dziecka z myślą o organizacjach społeczeństwa obywatelskiego. Forum to spotkało się już pięć razy i wypowiedziało się na temat strategii, która jest obecnie opracowywana. Ponadto przeprowadzono dwa badania dotyczące poziomu znajomości wśród dzieci ich praw oraz ich zapatrywań na ten temat. Wyniki tych badań zostały wykorzystane w pracach nad programem⁽¹⁴⁾. Komunikat odnosi się także do praw dziecka w ujęciu Rady Europy, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii przemocy wobec dzieci, wysiłków na rzecz zapewnienia wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku oraz odpowiednich zaleceń i konwencji.

2.9 Zajmująca się działaniami na rzecz praw dziecka grupa *Child Rights Action Group* (CRAG)⁽¹⁵⁾ jest ważnym ugrupowaniem skupiającym wiele organizacji społeczeństwa obywatelskiego. CRAG jest nieformalnym ugrupowaniem organizacji pozarządowych, a jego celem jest współpraca w monitorowaniu i wdrażaniu komunikatu Komisji Europejskiej „W kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka”.

2.10 Wiosną 2011 r. powstało w Parlamencie Europejskim nieformalne międzypartyjne przymierze na rzecz praw dziecka. Wyzaczyło sobie ono za cel przyjęcie skoordynowanego i spójnego podejścia do zagadnień dotyczących dzieci, zwłaszcza zaś w odniesieniu do praw dziecka⁽¹⁶⁾.

3. Prawa dziecka w UE

3.1 EKES pozytywnie odniósł się do pierwszego sprawozdania Komisji Europejskiej ze stosowania Karty Praw Podstawowych UE⁽¹⁷⁾. W tym opublikowanym 31 marca 2011 r. dokumencie poddano analizie sześć rozdziałów Karty (Godność, Wolność, Równość, Solidarność, Prawa obywateli i Wymiar sprawiedliwości). Prawa dziecka są ujęte w nim w odrębnym rozdziale zatytułowanym „Równość”. Karta Praw Podstawowych zdecydowanie zobowiązuje UE do egzekwowania praw dziecka, zapewnienia dzieciom prawa do życia, ochrony, rozwoju i aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa.

⁽⁷⁾ COM(2006) 367 wersja ostateczna.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 325 z 30.12.2006, s. 65–70.

⁽⁹⁾ Zgromadzenie Ogólne ONZ, Deklaracja Milenijna Narodów Zjednoczonych, 8 września 2000 r.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 48 z 15.2.2011, s. 138–144, Dz.U. C 44 z 11.2.2011, s. 34–39, Dz.U. C 339 z 14.12.2010, s. 1–6, Dz.U. C 317 z 23.12.2009, s. 43–48.

⁽¹¹⁾ <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:PL:PDF>.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 267 z 1.10.2010, s. 46–51.

⁽¹⁴⁾ Eurobarometer: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf.

⁽¹⁵⁾ Do ugrupowania tego należą: Terre des Hommes, World Vision, European Foundation for Street Children Worldwide, Save the Children, Euronet – European Children's Network, Eurochild, Plan International, SOS-Kinderdorf International, <http://www.eph.org/a/2610>.

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurochild.org/> (http://www.eurochild.org/index.php?id=208&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1819&tx_ttnews%5BbackPid%5D=185&cHash=cc6d4444ebae436b2a844a082a0ea2a8)

⁽¹⁷⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/charter-applic-report-2010_EN.pdf.

3.2 EKES z zadowoleniem zauważa, że w wyniku szerokich konsultacji ze specjalistami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej opracowała wskaźniki egzekwowania praw dziecka⁽¹⁸⁾ oraz przygotowała opracowanie zawierające informacje na temat sytuacji dzieci mieszkających w UE. Niemniej badanie to zawiera dane dotyczące jedynie warunków materialnych i opieki. Nie zawiera ono żadnych wskaźników złożonych dotyczących jakości życia i ochrony dzieci z punktu widzenia działań praktycznych i ich zakresu⁽¹⁹⁾.

3.3 Komitet podkreślił, że jedynie partnerstwo na szeroką skalę może doprowadzić do ochrony i faktycznego stosowania praw dziecka. W ramach takiego partnerstwa współdziałają ze sobą, by osiągnąć pewne cele: państwa członkowskie, różne poziomy sprawowania rządów, krajowe i międzynarodowe organizacje pozarządowe, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, fora reprezentujące różne grupy interesu, takie jak dzieci oraz reprezentujące je organizacje, partnerzy społeczni, tacy jak pracodawcy, związki zawodowe i podmioty ze świata biznesu.

3.4 Choć komunikat faktycznie porusza kwestie ubóstwa dzieci i różnych grup dzieci w szczególnie trudnym położeniu, nie skupia się na tych zagadnieniach, choć mają one duże znaczenie dla obecnej sytuacji dzieci i ich pomyślnego wejścia w życie dorosłe, dla ich integracji, zwłaszcza w kontekście dobrze znanych problemów demograficznych, przed którymi stoi Europa. Wiele uwagi należało by też poświęcić zapobieganiu wszelkim formom dyskryminacji wśród dzieci ze względu na płeć.

3.5 Kryzys gospodarczy jest czynnikiem ryzyka, jeśli chodzi o dobro dziecka i jego dobrobyt, gdyż w różnorodny sposób wpływa na dzieci, zwłaszcza na te, które żyją w trudnych warunkach. W większości przypadków służby i specjaliści zajmujący się tymi sprawami sami borykają się z trudnościami, coraz częściej brak jest podstawowych usług lub są one dostępne tylko w bardzo ograniczonym zakresie.

3.6 Jeśli chodzi o stosunki zewnętrzne, UE wiele wagi przypisuje konkretnym kwestiom związanym z ochroną i egzekwowaniem praw dziecka. Są to m.in. zagadnienia dotyczące opieki nad dzieckiem w kontekście transgranicznym, dzieci zaginionych, dzieci migrantów, dzieci pozbawionych opieki, przetrzymywanych dzieci nielegalnych migrantów lub dzieci wykorzystywanych, dzieci, które są ofiarami wykorzystywania seksualnego lub turystyki seksualnej⁽²⁰⁾. Nie zajęto się do tej pory coraz bardziej nasilającym się zjawiskiem dzieci porzucanych w kraju pochodzenia przez rodziców emigrantów. Dla tych dzieci brak nadzoru w okresie, gdy rodzice pracują w jednym z państw członkowskich UE, stanowi poważny problem. Dzieje się tak, gdy rodzice nie mogą zabrać ze sobą dzieci ze względu na nieodpowiednie warunki; w tej sytuacji nawet wtedy, gdy praca rodziców jest użyteczna dla kraju przyjmującego i gdy rodzice płacą podatki i składki społeczne, ich dzieci nie mają żadnych praw i są wystawione na poważne zagrożenia.

⁽¹⁸⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/FRA-report-rights-child-conference2010_EN.pdf.

⁽¹⁹⁾ http://www.tarki.hu/en/research/childpoverty/tarki_dwb_mainreport_online.pdf.

⁽²⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie ochrony dzieci zagrożonych przez podróżujących przestępców seksualnych, Dz.U. C 317 z 23.12.2009, s. 43–48.

3.7 EKES uważa, że szczególnie ważny jest fakt, że pierwsze zalecenie zostało sformułowane w odniesieniu do powiązania praw dziecka i biznesu⁽²¹⁾ w chwili, gdy UNICEF, inicjatywa ONZ *Global Compact* i Międzynarodowe Przymierze *Save the Children* rozpoczęły proces prowadzący do opracowania zasad i wytycznych mających pomóc firmom w ochronie i wspieraniu praw dziecka. Inicjatywa ta stwarza nie tylko pole do pozytywnych działań, ale także zwraca uwagę na potencjalnie negatywne skutki, zwłaszcza w odniesieniu do reklamy (zachęcającej dzieci do konsumpcji produktów szkodliwych dla zdrowia fizycznego i psychicznego, jak też do zachowań opartych na przemoc, ryzykownych oraz erotyczno-pornograficznych), wzorców konsumpcji, w tym w odniesieniu do zdrowia i odżywiania, turystyki, pracy dzieci i dyskryminacji. Wszystkie sektory mają do odegrania kluczową rolę w tym zakresie, wobec czego powinny ściśle współpracować z organizacjami rządowymi i pozarządowymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, organizacjami branżowymi i związkami zawodowymi, by osiągnąć te cele tak w Unii Europejskiej, jak w państwach członkowskich.

3.8 EKES uważa, że choć większość programów związanych z dziećmi leży w kompetencjach krajowych, coraz więcej jest zaleceń i działań unijnych dotyczących różnych aspektów tej kwestii (np. dotyczących małych dzieci, szkoleń zawodowych, kwestii przedwczesnego porzucania nauki, dzieci zaginionych). Mają one wpływ na politykę krajową, jednak skala tego wpływu na wdrażanie polityki na poziomie krajowym często nie jest sprecyzowana.

3.9 W wielu programach unijnych (np. dotyczących młodzieży, oświaty, uczenia się przez całe życie, integracji Romów, ograniczenia ubóstwa, solidarności międzypokoleniowej, równowagi między życiem zawodowym i prywatnym, stosunków zewnętrznych itd.) priorytetowo należy traktować kwestie ochrony i egzekwowania praw dziecka i zwrócić zwłaszcza uwagę na różne grupy dzieci w szczególnie trudnym położeniu, w tym dzieci pozostawione w kraju pochodzenia przez rodziców pracujących zagranicą.

3.10 We wcześniejszej opinii⁽²²⁾ EKES wzywał Komisję do powołania specjalnego przedstawiciela ds. przemocy wobec dzieci i obrony ich praw oraz apelował, by państwa członkowskie zakazały wszelkich form takiej przemocy. Komitet ubolewa zatem, że Komisja nie opowiedziała się przeciwko stosowaniu kar cielesnych wobec dzieci. Kary cielesne łamią prawo dziecka do tego, by nie być bitym. Bicie dzieci uczy się stosowania przemocy. Ze względu na ochronę praw dziecka, w tym także prawa do poszanowania nietykalności cielesnej i godności ludzkiej, EKES potępia wszelkie stosowanie przemocy wobec dzieci, także tej praktykowanej w domu w celach „wychowawczych”. Dlatego wzywa państwa członkowskie do przyjęcia ustawodawstwa zakazującego stosowania kar cielesnych wobec dzieci. Komitet ponownie podkreśla potrzebę powołania specjalnego przedstawiciela oraz wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie do wyeliminowania kar cielesnych wobec dzieci we wszystkich krajach należących do UE.

⁽²¹⁾ *Children's Rights and Business Principles Initiative* (Inicjatywa na rzecz zasad w zakresie praw dziecka i przedsiębiorczości).

⁽²²⁾ Dz.U. C 325 z 30.12.2006, s. 65–70.

3.11 Komitet zgadza się z twierdzeniem, że uwzględnianie opinii dzieci, konsultowanie się z nimi oraz angażowanie ich w decyzje ich dotyczące zapewnia możliwość egzekwowania ich praw a jednocześnie przygotowuje dzieci do przyjęcia aktywnej postawy obywatelskiej. Żeby mogło to nastąpić, ważne jest, by zadbać o dostęp do wersji dokumentów przygotowanych z myślą o dzieciach oraz by stworzyć i oferować równie dostępne dla dzieci broszury i strony internetowe, bądź ich odrębne rozdziały lub zakładki zgodnie z planami DG ds. Sprawiedliwości ⁽²³⁾.

3.12 Aby zapewnić, że wymiar sprawiedliwości będzie wiązał się z poszanowaniem dzieci i chronił je przed urazami psychicznymi, we wszystkich systemach sądowniczych UE należy przyjąć następujące środki:

- w wypadku dzieci, które padły ofiarą przestępstw na tle seksualnym, gromadzenie zeznań powinno przebiegać w taki sposób, by zapobiec ich narażeniu na dalsze traumy, czyli przy wsparciu specjalnie przeszkolonych ekspertów i w miarę możliwości w neutralnych miejscach, poza gmachem sądu;
- w wypadku dzieci uczestniczących w postępowaniu rozwodowym rodziców przesłuchanie musi zostać przeprowadzone przy zachowaniu takich samych środków ostrożności jak powyżej i przy zapewnieniu im ochrony przed instrumentalnym traktowaniem przez rodziców i obrońców.

3.13 Pozytywna rola środków przekazu, w tym mediów społecznych, które docierają do rodziców, specjalistów zajmujących się problematyką dzieci i do samych dzieci jest ważna dla bardziej skutecznego informowania o prawach dziecka.

3.14 EKES opowiada się za stosowaniem otwartej metody koordynacji oraz innych dostępnych mechanizmów, jako podejścia, które sprawdziło się jako narzędzie zapewniające współpracę między państwami członkowskimi. Wyłonienie i wykorzystanie sprawdzonych rozwiązań mogą przyczynić się do ochrony i egzekwowania praw dziecka a jednocześnie do uwzględnienia problematyki dzieci w innych obszarach polityki.

3.15 Jako ważny przedstawiciel społeczeństwa obywatelskiego EKES zamierza przyczynić się do tych działań, systematycznie monitorując ich wyniki oraz informując o prawach dziecka i umacniając je dzięki pracom prowadzonym przez członków Komitetu.

3.16 EKES uważa, że z myślą o skuteczniejszym egzekwowaniu przepisów prawa właściwe i konieczne jest nawiązanie ściślejszej niż do tej pory współpracy i przeprowadzanie konsultacji między różnymi organami ONZ, Komitetem Praw Dziecka, Radą Europy i międzynarodowymi organizacjami dziecięcymi i organizacjami reprezentującymi dzieci, gdyż cele i działania takich organizacji są związane z szerokim i całościowym egzekwowaniem praw dziecka.

Bruksela, 7 grudnia 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽²³⁾ Zakładka „Dla dzieci” na stronach www.europa.eu.